

kommunfullmäktige
kommunstyrelsen
övriga nämnder
förvaltning

Gemensam värdegrund för Jönköpings kommun och modell för kommunens värdegrundsarbete

Fastställt av kommunfullmäktige 2012-08-30 § 249

Värdegrund för Jönköpings kommun

Kommunstyrelsens ledningsutskott beslutade 2010-12-13 § 205 att ge stadsdirektören i uppdrag att sammanställa ett dokument som sammanfattar kommunens värdegrund. Begreppet värdegrund¹ används ofta för att tydliggöra vad som präglar och utgör grunden för en verksamhet eller organisation.

Det finns en inre och en yttre dimension av en värdegrund. Den inre dimensionen utgörs av ledarnas och medarbetarnas perspektiv, medan den yttre dimensionen utgörs av medborgarnas/brukarnas/kundens och samhällets perspektiv.² Kommunens värdegrund ska innefatta båda dessa dimensioner.

I arbetet med att formulera en gemensam värdegrund är det viktigt att fundera på vilka värden som ska ingå samt hur dessa kan kopplas till varandra och spegla den verksamhet som bedrivs. Ett bra sätt att göra det på är genom att bygga värdegrunden utifrån en slags berättelse om verksamheten.

För att bedriva ett arbete med värdegrundsfrågor framhåller Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) sex olika metoder och tekniker att använda sig av: strukturella arrangemang, dokument, handling, vardagliga samtal och retorik, möten (seminarier) och ledarskapet/chefer. De framhåller att det är viktigt att inte bara satsa på en eller ett par metoder. I stället ska man försöka se det som en process.³

Samhällets värdegrund

Det svenska samhällets grundläggande värden är demokratin och de mänskliga rättigheterna.⁴ Dessa finns också formulerade i grundlagen (främst regeringsformen) samt i internationella konventioner. Men även om samhällets värdegrund redan finns är det viktigt att kunskapen och medvetenheten om demokratin och de mänskliga rättigheterna ständigt aktualiseras. Det är särskilt angeläget bland unga.

I regeringsformen⁵ står det att all offentlig makt i Sverige utgår från folket och att den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.

Vidare står det att det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt ska tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person. Samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoritetens möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.

¹ Enligt Nationalencyklopedin betyder värdegrund ”de grundläggande värderingar som formar en individs normer och handlingar; samlingsbegrepp för frågor om moral, etik, relationer, demokrati och livsåskådning.”

² Sveriges Kommuner och Landsting (2008): Öka styrbarheten med en gemensam värdegrund!

³ Sveriges Kommuner och Landsting (2008): Öka styrbarheten med en gemensam värdegrund!

⁴ Regeringens skrivelse 2009/10:106 – Dialog om samhällets värdegrund.

⁵ Regeringsformen är en av Sverige fyra grundlagar och handlar om hur Sverige ska styras.

Värdegrund i kommunens styrdokument

Kommunens värdegrund beskrivs i dag i flera olika styrande dokument. Kommunprogram, personalpolitiskt program, barn- och ungdomspolitiska handlingsprogram, skolplaner, chefs- och rekryteringspolicyer och jämställdhetsplaner är bara några av de styrande dokument som anger kommunens värdegrund. Vidare har kommunen undertecknat internationella deklarationer och åtaganden som innehåller värdegrundsfrågor, t.ex. CEMR-deklarationen, Ålborgåtagandena och Agenda 21.

Det som är gemensamt för flertalet av de styrande dokumenten är att de framhåller jämställdhet, mångfald och demokrati som viktiga kärnvärden. Andra värden som framhålls i dokumenten är respekt, förståelse, tolerans, öppenhet, människors lika värde och delaktighet.

Flera av dokumenten trycker särskilt på vikten av att arbeta med barn och ungdomar då det gäller värdegrundsfrågor.

Gemensam värdegrund

Följande värdegrund för Jönköpings kommun bygger dels på de mänskliga rättigheterna, dels på de kärnvärden som finns i kommunens styrande dokument.

- Jönköpings kommun värnar om demokrati, jämställdhet och mångfald. Vi är emot diskriminering och förtryck i alla dess former och vi är för alla människors lika värde. Varje människa har ett unikt och okränkbart värde.
- Jönköpings kommun ska kännetecknas av öppenhet och delaktighet. Det kräver att både kommunen och medborgarna tar ansvar för att göra Jönköping till en plats där alla kan trivas och känna sig välkomna.
- Kommunens verksamheter ska bygga på medmänsklighet och respekt, den enskildes frihet, självbestämmanderätt och värdighet.

Modell för kommunens värdegrundsarbete

För att den gemensamma värdegrunden ska få genomslag och kännedom är det viktigt att det sker ett aktivt arbete med värdegrundsfrågorna. Förslaget är att detta i huvudsak ska ske utifrån de sju diskrimineringsgrunderna som finns i Diskrimineringslagen. Dessa är⁶:

Kön

Med kön menas vanligen biologiskt kön. Diskrimineringsgrunden innefattar även transsexualism, vilket innebär att förbudet mot könsdiskriminering omfattar transsexuella personer som *avser* att ändra *eller har* ändrat sin könstillhörighet.

Könsöverskridande identitet eller uttryck

Könsöverskridande identitet eller uttryck betyder att en person inte identifierar sig som ”kvinna” *eller* ”man”. Personen uttrycker hela tiden eller periodvis ett socialt kön som skiljer sig i förhållande till den etablerade könsnormen. Transvestiter

⁶ Enligt Diskrimineringslagen (Svensk författningssamling 2008:567) och Diskrimineringsombudsmannens faktablad om diskrimineringsgrunderna, ”Kunskapsbakgrund Växthuset”

eller personer som på annat vis uttrycker att de inte uppfattar sig som vare sig man eller kvinna räknas in i denna diskrimineringsgrund.

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet avses en persons nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Alla har en eller flera etniska tillhörigheter och det är personen själv som definierar sin eller sina etniska tillhörigheter.

Religion eller annan trosuppfattning

Religion definieras inte i diskrimineringslagen. Begreppet annan trosuppfattning innefattar uppfattningar som har sin grund i eller har samband med religiös åskådning. Lagen omfattar alltså både åskådningar som har ett samband med eller är jämförbara med religion och trosuppfattningen att det inte finns några gudar eller att man inte säkert kan säga något om existensen av gudar. Diskrimineringslagen omfattar även de uttryck för tro som ingår i den särskilda religionen eller trosuppfattningen. Politiska åskådningar och etiska eller filosofiska värderingar omfattas däremot *inte* av begreppet trosuppfattning.

Funktionsnedsättning

Funktionsnedsättning innebär att en person har en varaktigt nedsatt fysiskt, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Det är något som *man har*, inte som man är. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara bestående eller av övergående natur.

Sexuell läggning

Sexuell läggning avser homo-, bi- eller heterosexualitet och har inget att göra med olika sexuella beteenden utan handlar om en persons hela liv (identitet, samlevnadsform m.m.).

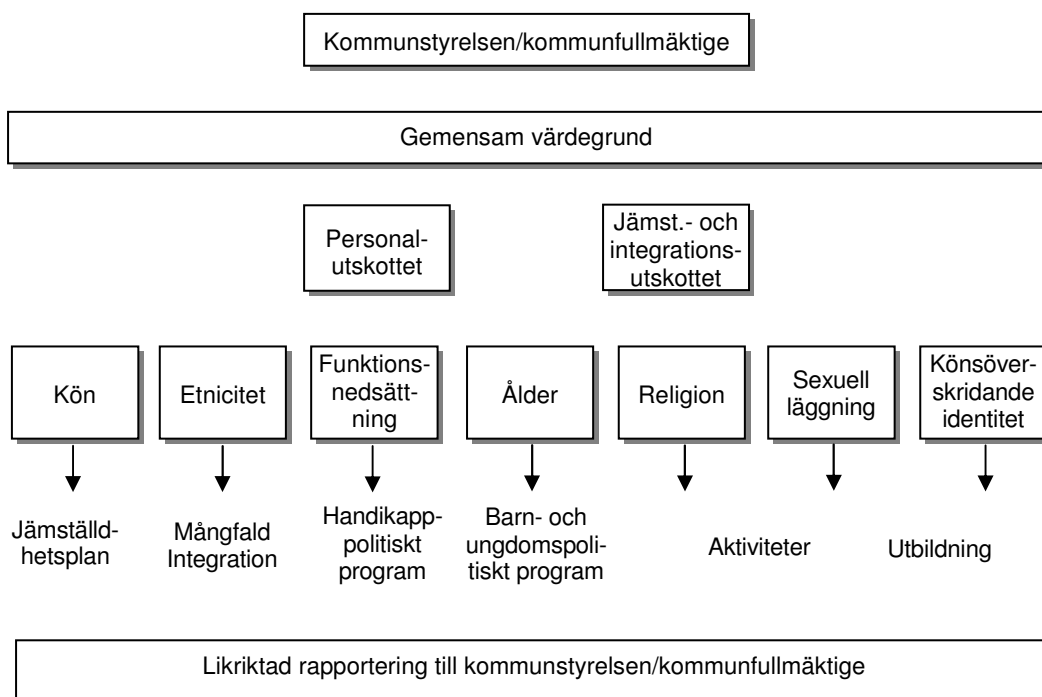
Ålder

Uppnådd levnadslängd, d.v.s. alla åldrar, kan utgöra grund för diskriminering i olika situationer.

I dag ser arbetet med diskrimineringsgrunderna olika ut i kommunen. Vissa av diskrimineringsgrunderna arbetas det också mer aktivt med än andra. Även om förslaget på modell för värdegrundarbetet innebär att diskrimineringsgrunderna ska rymmas under samma begrepp innebär det inte att arbetet med de olika diskrimineringsgrunderna ska se likadant ut. Utgångspunkten är att det arbete som sker i dag ska bedrivas till stora delar på samma sätt även i fortsättningen. Då resurserna är begränsade samt att behovet och förutsättningarna är olika för de olika diskrimineringsgrunderna ska det också vara möjligt att göra prioriteringar i arbetet.

Den politiska styrningen av värdegrundarbetet sker i huvudsak från personalutskottet samt jämställdhets- och integrationsutskottet. Detta då perspektiven är delade mellan de två utskotten, arbetsgivarperspektivet där personalutskottet är ansvarigt och medborgarperspektivet där jämställdhets- och integrationsutskottet är ansvarigt.

Modell för kommunens värdegrundsarbete

Det finns två tjänster placerade vid stadskontoret som arbetar med det som ryms inom värdegrundsarbetet. Det är en jämställdhets- och mångfaldsstrateg som tillhör den centrala personalavdelningen och en integrationsamordnare som tillhör utredningsenheten på den administrativa avdelningen. Därutöver sker inom ramen för Stadsbyggnadsvisionen ett arbete med Jönköping Open.⁷

Inom utbildningsförvaltningen och fritidsförvaltningen finns det också centrala funktioner som i stort sett enbart arbetar med värdegrundsfrågor. Det bör även framhållas att mycket av kommunens värdegrundsarbete bedrivs ute i verksamheterna. För att bli effektiv i det praktiska arbetet med värdegrundsfrågor är det viktigt att det inom tjänstemannaorganisationen finns en tydlig styrning och att de som är ansvariga för dessa frågor arbetar nära varandra.

Uppföljning och utvärdering är en viktig del för att få till ett ständigt förbättringsarbete och se till att arbetet bedrivs enligt beslut. I dag sker rapportering av det arbete som bedrivs med värdegrundsfrågor separat för varje enskilt sakområde. Det är önskvärt att i stället få till en gemensam och likriktad rapportering som inefattar alla delar av värdegrundsarbetet.

⁷ Jönköping Open är ett arrangemang med fokus på tolerans, öppenhet och kreativitet. Det har anordnats sedan 2009 och är en temavecka med föreläsningar, seminarier och arrangemang.